

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
JOSETTE DEMICOLI**

Seduta tas-7 ta' Dicembru, 2011

Citazzjoni Numru. 105/2006

L-Avukat Dottor Alfred Grech bhala mandatarju tal-assenti Ray Ellis u b'nota tas-26 ta' Novembru 2010 Ray Ellis assuma l-atti tal-kawza minflok l-Avukat Dr Alfred Grech stante li jinsab preenti f'dawn il-Gzejjer, Pamela Potter Ellis, Dottor Anthony Field, Edwin Algar, Dennis Roberts, Doris Wybrow, Barry u Cordelia McGrath, Gordon Lee, John the Earl of Belmore, Mary Countess of Belmore, Lady Anthea Forde u Patrick Forde u ta' Lady Sarah McNully u Charles u Mariella Bonnici; Mark u Miriam Camilleri; Anthony u Yvonne Restall; Louis u Victoria Borg Manche'; il-perit Chris u Louise Falzon; George u Emy Callus; Joseph u Victoria Bonello; it-Tabib Dottor Josie u Franka Muscat; Ronald u Rita Saliba; L-Imhallef Dottor Joseph Galea Debono u l-Prokuratur Legali Mary Galea Debono; Helen Ciantar; James u Barbara Dunbar Cousin; It-Tabib Dottor John u Simone Vella; Cristina Vella; Alfred u Carmen Borg, Simon u Jolyn Pace, Alfred u Joan Muscat; Michelangelo u Patricia Cini; Michael u Grace

Demarco; Henry Rota; Daiva Griguoliene; Johan u Joanne Cuschieri; Edward u Anna Baker; Frank u Miriam Saliba; Robert u Romina Hewitt; Charles u Miriam Fenech; u Maximillian u Doris Micallef

Vs

Awtorita' Maltija ghall-Ambjent u Ippjanar

Il-Qorti:

Rat ir-rikors guramentat li fih gie premess:

L-atturi ppremettew li huma residenti u jew proprjetarji ta' blokk ta' bini fi Diego Court, kif ukoll proprjetajiet vicini fi Triq is-Sellum, Triq Dun Karm Cachia, Triq Lampuka u Triq Monsinjur G. De Piro, fiz-Zebbug, Ghawdex. U peress illi huma saru jafu bl-applikazzjoni ghall-izvilupp numru 06912/04 intavolata minn certu Alex Cassar tramite l-Arkitett u Inginier Civili Joseph Bondin, fuq ghalqa li tinsab taht is-sies fl-estremita' ta' nofsinhar tal-gholja u r-rahal taz-Zebbug, li tinsab "*outside development zone*" u li fiha suppost skond ir-Revised Local Plan for Gozo and Comino trid ssir belveder.

Il-process li sar u qed isir mill-Awtorita' konvenuta biex tigi processata w approvata din l-applikazzjoni kien wiehed mimli rregolaritajiet u ntiz sabiex l-istess applikazzjoni tigi processata minghajr hafna ostakli kemm ta' natura teknika kif ukoll dawk naxxenti mill-oggezzjonijiet genwini tal-atturi kif ukoll ta' dawk li għandhom jew seta' kellhom interess li jigi prezervat l-ambjent tan-naha ta' nofsinhar tal-gholja taz-Zebbug. Dawn l-irregolaritajiet kienu jikkonsistu fil-fatt li l-applikazzjoni kienet avzata b'dettalji hziena jew zvijanti sabiex il-pubbliku ma jkunx jista' jirrkonoxxi għal-liema sit tirreferi l-imsemmija applikazzjoni u b'hekk wiehed ma jkunx f'pozizzjoni li joggezzjona għaliha, kif ser jigi elaborat fid-dettal f'dan ir-rikors u kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

Hekk pèr ezempju, minkejja l-fatt li din l-applikazzjoni tidher li giet ipprezentata fit-30 ta' Novembru, 2004, u sal-

14 ta' Settembru, 2005, il-PACD tal-Awtorita' konvenuta dejem wera li "*this application has been found to be invalid or application fees have not been paid*", meta l-perit Guido Vella staqsa dwarha fl-ufficcju tal-Awtorita' konventa f'Għawdex f'Settembru, 2005, sab li din l-applikazzjoni kienet giet "validated" u kienet qed tigi processata xorta wahda. Kien imbagħad biss fl-10 ta' Ottubru, 2005, li PACD gie korreggut, b'mod li juri li l-applikazzjoni kienet giet "validated" fil-11 ta' Jannar, 2005, u dan biss wara li l-Perit Guido Vella kien bagħat ittra ta' protesta li ggib id-data tal-14 ta' Settembru, 2005.

Peress illi biex tkompli tqarraq b'min kellu w għandu interess li jopponi din l-applikazzjoni, ir-reklam jew avviz ufficjali li gie ppubblikat fil-għurnal The Malta Independent tat-22 ta' Jannar, 2005, indika li s-sit li fuqu kellu jsir l-izvilupp propost kien jinsab f' "Zebbug, Malta" minflok Zebbug, Ghawdex.

Peress illi s-'site notice' originali li suppost twahhal f'Jannar, 2005, fuq il-plot in kwistjoni, qatt ma deher fuq il-post u, jekk twahhal, tneħha minnufih minn min kellu interess li jostor il-fatt li kien hemm applikazzjoni pendent fuq is-sit in kwistjoni.

Peress imbagħad minkejja li l-applikazzjoni saret mill-Arkitett u Ingineer Civili Joseph Bondin li fi zminijiet differenti kien u għadu jokkupa karigi aggudikattivi u konsultattivi f'diversi organi tal-Awtorita' konvenuta', u allura suppost li jaf ahjar, u kellu d-dover li jara li l-ligi u l-policies u regolamenti tal-MEPA jigu osservati skrupolozament, din kienet mimlija rregolaritajiet u nieqsa minn informazzjoni utili li suppost tkun inkuza f'dawn l-applikazzjonijiet. Hekk :-

1. ma nghatax in-numru tal-karta tal-identita' tal-applikant.
2. ma giex indikat li s-sit li fuqha saret l-applikazzjoni kien skedat ;
3. ma gietx sottomessa pjanta tas-sular tal-bejt ;
4. ma gewx murija l-erba' elevations kif suppost ;
5. ma jidhirx li giet verifikata c-checklist.

6. minkejja li l-applikazzjoni saret f'isem certu Alex Cassar minn Kercem, Ghawdex, l-applikant qatt ma ntalab jissottometti prova tat-titolu kif solitu jsir meta jkun hemm dubju dwar it-titolu tal-applikant.

Minkejja li meta l-atturi ndunaw b'dan kollu, huma kitbu lill-Awtorita' konvenuta fejn talbu li ssir investigazzjoni minnha sabiex tara min kien responsabbi ghal dawn l-abbuzi ta' poter u irregolaritajiet, b'kopji lill-Prim Ministru, lill-Ministru George Pullicino responsabbi mill-Izvilupp u l-Ambjent u lill-awtoritajiet ohra tal-pajjiz, l-Awtorita' konvenuta ma ghamlet xejn minn dan izda illimitat ruhha biex terga' tohrog l-avviz mill-gdid fil-gazzetta The Malta Independent fil-5 ta' Novembru, 2005 b'data u terminu ghal rappresentazzjonijiet godda w dan biex tipprova tghatti w timmaskra l-irregolaritajiet li kienu nkixfu mill-atturi u komunikati lilha.

Peress li fil-mertu ukoll l-atturi kienu gibdu l-attenzjoni tal-Awtorita' konvenuta bil-miktub li l-izvillup propost :-

1. huwa barra miz-zona tal-izvilupp ghall-Għawdex u Kemmuna skont il-Gozo and Comino Plan (GLCP) billi l-linja li kienet tindika z-zona tal-izvilupp taz-Zebbug, Ghawdex kienet taqsam is-sit traversalment u diagonalment u thalli biss bicca zghira 'l gewwa mil-linja li fuqha f'kull kaz ma setax isir l-izvilupp propost;
2. minhabba f'hekk il-Perit Joseph Bondin kien qed jipproponi li l-bini li johrog 'il barra mil-linja tal-bini adjacenti fuq in-naha tal-Lvant ;
3. li dan l-izvilupp ma għandu ebda access minn triq pubblika u jiffronteggja biss fuq mogħidja bir-rigel, dejqa w antika u pavimentata bic-cangaturi, li hi propjeta' tal-Gvern ta' Malta;
4. li skont il-Pjan tal-İzvilupp għal Ghawdex u Kemmuna s-sit kollu in kwistjoni kien destinat ghall-belvedere pubbliku (GZ-RECR-4, fuq il-Mappa 14-14D);
5. kif ukoll għal numru ta' irregolaritajiet ohra li jinsabu elenkti fl-ittra li l-esponenti kienu bagħtu lill-Awtorita' konvenuta fit-8 ta' Novembru, 2005.

Peress li minkejja li l-'case officer' tal-MEPA, Frankie Farrugia, kien irrikomanda li din l-applikazzjoni ma tigix approvata ("refuse permission"), fit-8 ta' Marzu, 2006, l-appikant Cassar tramite l-Perit Bondin xorta wahda baqa' jinsisti li tigi approvata w l-applikant ftahar man-nies li l-applikazzjoni tieghu kienet sejra tigi approvata xorta wahda mill-Awtorita konvenuta minhabba l-influwenza li għandu l-perit tieghu fil-MEPA. Tant hu hekk li sahansitra fil-bidu ta' Mejju, 2006, kien gie fuq il-post ma' kuntrattur biex jappaltalu x-xogħol tal-bini ghax kien qed janticipa li d-DCC tal-MEPA kienet xorta wahda ser toħroġlu l-permess biex jibni, fi ffit granet. Di fatti, proprju fl-istess zmien l-esponenti ndunaw b'kumbinazzjoni li kienet issejħet laqgha tad-DCC għand-9 ta' Mejju, 2006, biex proprju tipproċċa ulterjorment din l-applikazzjoni w-fif-fatt l-Avukat Grech fil-5 ta' Mejju, 2006 ircieva ittra li kienet iggib id-data tat-3 ta' Mejju, 2006, fejn gie nfurmat bil-laqgha tad-DCC li kellha ssir fid-9 ta' Mejju, 2006.

Peress illi f'din l-ittra ta' avviz l-esponenti noe, gie nfurmat illi: "*you may wish to follow proceedings but this notification does not entitle you to participate or make verbal representations during the sitting*", procedura din li tivvola manifestament il-principju sagrosant tal-gustizzja naturali tal-"*audi alteram partem*".

Rinfaccati b'din is-sitwazzjoni fejn kien jidher car li huma ma kienux ser jinstemghu fis-seduta tad-DDC bi ksur tad-dritt tagħhom ta' *audi alteram partem* u fejn minhabba l-"bias" kemm soggettiv kif ukoll oggettiv li seta' jkun hemm fost il-membri tad-DCC li kienu qed jipprocessaw applikazzjoni ta' perit privat li bhalhom serva u kien għadu jservi fuq organi tal-MEPA, fosthom l-istess DCC u l-Heritage Board, l-atturi rrikorrew quddiem din l-Onorabbi Qorti, biex jitkolbu l-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni numru 25/2006 sabiex l-Awtorita' konvenuta ma tkomplix tipproċċa l-istess applikazzjoni, liema mandat intlaqa' provizorjament u issa fit-12 ta' Settembru, 2006, gie milquġi definittivament.

Jekk tigi approvata l-imsemmija applikazzjoni l-atturi ser isofru pregudizzju rreparabbi ghaliex il-valur tal-proprieta'

taghhom ser jaqa' konsiderevolment per konsegwenza tal-fatt li dan l-izvilupp huwa ghal kollox illegali u jmur kontra r-regoli u l-policies tal-Awtorita' konvenuta u anki jekk stess huma jkollhom xi dritt ta' appell, dan ma jzommx il-bini milli jilhaq jitla' pendentli l-appell u dana kollu ikun sar bl-ghajnuna jekk mhux addirittura bl-inkorragiment tal-Awtorita' konvenuta li għandha wiehed mill-membri tal-organi tagħha jiffirma applikazzjoni ghall-zvilupp illegali fil-vesti tieghu ta' perit privat, kaz manifest ta' konfliett ta' interess u ta' pregudizzju u "bias" fl-operat tas-sistema addottata mill-Awtorita' konvenuta fl-ipprocessar tal-applikazzjonijiet, fejn periti li għandhom interess tal-prattiċka privat jigu msejha biex japprovaw applikazzjonijiet ta' periti ohra privati li pero' bhalhom ikollhom nomina u funzionijiet aggudikattivi fuq bordijiet u organi ohra tal-istess Awtorita' konvenuta, u fejn allura jkun hemm tentazzjoni manifesta li xi hadd jissokkombi ghall-prassi ta' "scratch my back and I scratch yours".

Peress ukoll li issa fil-mori tal-atti tal-mandat ta' inibizzjoni sehhew zviluppi godda ulterjuri li jkomplu jimmilitaw kontra l-approvazzjoni ta' tali applikazzjoni w cioè: 1. li meta fl-ezercizzju recenti tar-Rationalisation of Development Boundaries – Local Plans, gew pubblikati mill-Awtorita' konvenuta l-pjanti li juru l-estensjonijiet taz-zoni tal-izvilupp li gew approvati mill-Kabinet tal-Gvern u mill-MEPA, deher car li l-**art kollha** li fuqha qed jintalab il-permess ghall-bini giet indikata bhala "outside development zone", bil-kulur isfar minnkejja li kien hemm rikiesta biex tigi nklusa fiz-zona tal-izvilupp. U 2. Inoltre, meta ftit tal-gimghat ilu gie pubblikat ir-Revised Gozo and Comino Local Plan definitiv, rega' gie konfermat illi **s-sit kollu de quo** kien u għadu destinat biex fuqu issir **belvedere** u mhux zvilupp edilizju.

Huwa car li bl-irregolaritajiet kollha li għażi saru fuq imsemmi pproċċesar ta' din l-applikazzjoni, kien hemm kaz ta' abbużż ta' poter kif ukoll zvijament ta' poter da parti tal-Awtorita' konvenuta fid-deċiżjoni tagħha li tipproċċasa u tkompli tipproċċasa din l-applikazzjoni, u dan a tenur tal-artikolu 469A (1) (b) (iii) tal-Kodici tal-Organizzazzjoni u Procedura Civili u cioè li fil-konsiderazzjoni tal-imsemmija

applikazzjoni, l-Awtorita' konvenuta qed tabbuza mis-setgha ta' l-awtorita' pubblika billi l-ghemil amministrattiv in kwistjoni sar ghall-ghanijiet mhux xierqa jew kien imsejjes fuq konsiderazzjonijiet mhux rilevanti.

In oltre dan kien hemm ksur tal-artikolu 469A (b) (1) (a) (ii) u dan meta l-awtorita' pubblika tkun naqset li tosserva l-principji tal-gustizzja naturali jew htigijiet procedurali mandatorji fit-twettiq tal-ghemil amministrattiv jew fid-deliberazzjoni ta' qabel dwar dak l-ghemil, u peress li wiehed mill-elementi jew pilastri tal-gustizzja naturali huwa dak inkorporat fil-massima legali '*nemo judex in causa proprio*' jew dak li jissejjah nuqqas ta' "bias" bl-Ingliz, u f'dan il-kaz hemm element ta' pregudizzju qawwi fil-konsiderazzjoni ta' dan il-kaz meta l-perit li ffirma l-applikazzjoni u qed jinsisti li tigi approvata u cioe' l-AIC Joseph Bondin, kien u għadu ukoll membru ta' wiehed jew aktar mill-organi li jaggudikaw jew jaġħtu pariri lill-Awtorita' konvenuta ; u peress ukoll li jekk stess il-kaz jigi diskuss mid-DCC huma għajnejn infurmati li mhux ser jithallew jitkellmu biex isostnu l-oggezzjonijiet tagħhom, bi ksur tal-principju tal-***audi alteram partem***.

Peress ukoll li din l-ahħar konsiderazzjoni tinkwadra ruhha f'nullta', l-egħmil amministrattiv imur b'mod iehor kontra l-ligi a tenur tal-artikolu 469A (1) (iv) billi jikkonsisti ukoll fi vjolenza tad-dritt fundamentali tal-bniedem u cioe' d-dritt għal smiegh xieraq w imparżjali meta si tratta minn konsiderazzjonijiet ta' drittijiet li jirrigwardaw il-propjeta' u l-possediment hieles ta' dak li wieħed għandu kif sancit fl-Artikolu 6 abbinat mill-artikolu wieħed (1) ta' l-Ewwel (1) Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea Dwar id-Drittijiet u Libertajiet Fondamentali, li hija ukoll parti mil-ligi ordinarja tal-pajjiz.

Peress li kif intqal din il-Qorti b'Digriet Tagħha tal-12 ta' Settembru, 2006, laqghet it-talba ghall-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni numru 25/2006 sabiex l-Awtorita' konvenuta tigi inbita milli tipproċċa l-applikazzjoni numru PA06912/04 fuq imsemmija, stante li tali applikazzjoni u l-process kollu huwa ta' pregudizzju rrimedjabblu ghall-esponenti.

Ghalhekk l-atturi qeghdin jitolbu lil din il-qorti sabiex :-

1. Tiddikjara li l-atti amministrativi li jolqtu l-iter tal-ipprocessar tal-applikazzjoni numru PA06912/04 huma nulli u bla effett fil-ligi minhabba :
 - a) l-irregolaritajiet insiti fl-istess process kif fuq spjegat ; u
 - b) għaliex jilledu l-principji tal-gustizzja naturali u cioe' u senjatament id-dritt għal smiegh xieraq skond il-principju tal-'audi alteram partem' u li ma jkun hemm ebda pregudizzju jew 'bias' soggettiv u oggettiv f'min ser jaggudika l-applikazzjoni, bias li qed jigi manifestat fil-fatt li perit privat li qed jimbotta l-applikazzjoni kien u għadu jiggudika u jikkonsulta fuq organi tal-istess Awtorita' konvenuta, bi ksur tal-principju ta' *nemo judex in causa propria*.
2. subordinatmanet u bla pregudizzju ghall-ewwel talba, tiddikjara li l-istess agir tal-Awtorita' konvenuta null u bla effett a tenur tal-artikolu 469A (1) (iv), tal-Kap 12, għax hu bi ksur tad-drittijiet fondamentali tal-atturi kif tutelat fl-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoli tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet u Libertajiet Fondamentali li hi ukoll parti mill-ligi ordinarja tal-pajjiz.
3. tinibixxi definittivament lill-Awtorita' konvenuta mill-tkompli tipprocessa f'kull stadju li jmiss u ulterjuri l-imsemmija applikazzjoni ghall-izvilupp numru 06912/04

Rat ir-risposta guramentata (fol. 39) prezentata fis-26 ta' Ottubru 2006 fejn jingħad:-

1. Preliminarjament, dina l-Onorabbi Qorti m'għandiex gurisdizzjoni fil-konfront ta' l-Awtorita' peress li l-atturi ma ezawrewx ir-rimedji ordinarji disponibbli lilhom, u dan a tenur tal-provvedimenti ta' l-artikolu 469A tal-Kap. 12 u għaldaqstant dawn il-proceduri huma nulli *ab initio*.
2. Fil-mertu, u mingħajr pregudizzju għas-suespost, l-azzjoni tal-atturi hi nsostenibbli u prematura għaliex l-applikazzjoni numru 6912/04 għadha fil-process tagħha u m'hemmx decizjoni finali. Għaldaqstant l-atturi ma jistghux

jilmentaw fuq xejn f'dan l-istadju, u dan izjed u izjed peress illi l-ilmenti huma fuq materji li huma ntrinsici ghall-applikazzjoni u li certament jistghu jigu evalwati fil-mument tad-decizjoni.

3. Oltre dan, il-proceduri odjerni huma identici ghal dawk fil-proceduri pendenti quddiema dina l-Onorabbi Qorti fir-rikors numru 105/06AMT (sic rikors numru 54/2006).

4. Di piu, l-atturi kellhom u għandhom kull okkazzjoni li jagħmlu s-sottomissjonijiet tagħhom f'din l-applikazzjoni quddiem il-MEPA (kif diga' għamlu) stante li huma meqjusa bhala "registered objectors" u għalhekk jekk din l-applikazzjoni ser tigi akkolta, dawn ikollhom il-possibilita' li jappellaw quddiem il-Bord tal-Appelli u wkoll quddiem il-Qorti tal-Appell.

5. Inoltre, l-allegazzjonijiet tal-atturi fejn qalu li l-procedura quddiem il-MEPA hija skorretta u tilledi ddrittijiet fundamentali tar-rikorrenti hija għal kollox inveritjiera u għaldaqstant għandhom jigu ppruvati mill-istess atturi.

6. Wara kollox, ir-rakkomandazzjoni mill-MEPA fuq l-applikazzjoni numru 6912/04, hi li tirrifjuta tali applikazzjoni li hi xi haga għalhekk favur l-atturi.

7. Finalment, talbiet ta' natura kostituzzjonali qatt ma jistghu jigu akkolti minn din l-Onorabbi Qorti u semmai għandhom jitressqu quddiem il-qrat kompetenti.

8. Għaldaqstant, in vista tal-premess, it-talbiet tal-atturi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jigu respinti bl-ispejjeż kontra l-atturi.

Illi fis-seduta tas-26 ta' Novembru 2010 gie verbalizzat: "*Dr Richard Galea Debono għall-atturi ddikjara li qegħdin jirrinunzjaw għall-meritu u jzommu ferm il-kap ta' l-ispejjeż, dan in vista tal-fatt li fil-mori tal-proceduri l-applikazzjoni oggett tal-kawza għet-irtirata.*" (fol. 1020).

Tant hu hekk li dakinhar il-kawza giet differita ghas-sentenza fuq il-kap tal-ispejjez għat-30 ta' Marzu, 2011.

Peress li l-qorti kien jehtiegilha aktar zmien ghall-prolazzjoni tas-sentenza l-kawza giet differita għad-29 ta' April, 2011.

Billi nbidel il-Magistrat sedenti l-partijiet ingħataw l-opportunita' li jekk xtaqu setghu jagħmlu s-sottomissjonijiet tagħhom orali mill-gdid. Fil-fatt fit-30 ta' Settembru 2011 inzammet seduta għal dan l-iskop u l-kawza thalliet għas-sentenza in difett t'ostaklu ghall-25 ta' Novembru, 2011.

Billi l-qorti kellha bzonn aktar zmien ghall-prolazzjoni tas-sentenza, il-kawza giet differita għas-sentenza għal-lum.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Ikkunsidrat:-

Permezz ta' din il-kawza l-atturi qegħdin jikkontestaw l-ipproċċar tal-applikazzjoni numru PA06912/04¹ li pprezenta Alexander Cassar ghall-bini ta' dar bil-pool f'sit fi Triq is-Sellum, Zebbug, Ghawdex u jitkolbu dikjarazzjoni ta' nullita minhabba:-

1. L-irregolaritajiet insiti fl-istess process;
2. Leżjoni tal-principji ta' *audi alteram partem* u li ma jkunx hemm "bias" soggettiv u oggettiv f'min ser jiggudika, *bias* li qieghed jigi manifestat li l-perit privat involut fl-applikazzjoni kien u għadu jiggudika u jikkonsulta fuq organi tal-istess Awtorita' konvenuta, bi ksur tal-principju *nemo iudex in causa propria*.

Għal dak li jirrigwarda stħarrig ta' eghmil amministrattiv, dan jinvolvi l-kontestazzjoni dwar il-validità legali ta' decizjoni; "*It does not allow the court to review to examine*

¹ L-applikazzjoni kienet prezentata fit-30 ta' Novembru 2004.

the evidence with a view to forming its own view about the substantial merits of the case. It may be that the tribunal whose decision is being challenged has done something which it had no lawful authority to do. It may have abused or misused the authority which it had. It may have departed from the procedures which either by statute or at common law as matter of fairness it ought to have observed. As regards the decision itself it may be found to be perverse or irrational, or grossly disproportionate to what was required. Or the decision may be found to be erroneous in respect of a legal deficiency, as for example, through the absence of evidence, or of sufficient evidence to support it, or through account being taken of irrelevant matter, or through a failure for any reason to take account of a relevant matter, or through some misconstruction of the terms of the statutory provision which the decision maker is required to apply. But while the evidence may have to be explored in order to see if the decision is vitiated by such legal deficiencies it is perfectly clear that in a case of review, as distinct from ordinary appeal, the court may not set about forming its own preferred view of the evidence.” (Reid v Secretary of State for Scotland 1999 per Lord Clyde fil-House of Lords).

L-atturi qeghdin jitolbu wkoll dikjarazzjoni li l-agir tal-Awtora' hu minghajr effett ghaliex jikser id-dritt fundamentali tal-atturi kif protett bl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet u Libertajiet Fundamental, u sabiex il-qorti tinibixxi milli tkompli tipprocessa l-imsemmija applikazzjoni.

Illum il-kwistjoni hi limitata għall-kap tal-ispejjez.

Jirrizulta li d-Development Permit Application (DPA) Report datat 7 ta' Marzu 2006 kien jirrakomanda li l-applikazzjoni tigi rifutata. Wara l-kummenti li nghataw mill-perit Joseph Bondin, fis-7 ta' April 2006 hareg rapport iehor li rega' kkonferma li l-applikazzjoni għandha tigi rifutata għall-istess ragunijiet li jissemmew fl-ewwel rapport. Sussegwentement, permezz ta' avviz datat 3 ta' Mejju 2006 il-perit Guido Vella gie nfurmat li kienet ser

issir seduta quddiem id-Development Control Commission fid-9 ta' Mejju 2006 fl-4.10 p.m. u li "You may wish to follow proceedings but this notification does not entitle you to participate or make verbal representations during the sitting.". Fil-5 ta' Mejju 2006 l-aturi ppresentaw rikors (numru 25/2006) u talbu l-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni sabiex l-Awtorita' tigi nibita milli tipprocessa l-applikazzjoni numru 6912/04. B'digriet li nghata dakinhar stess it-talba giet milqugha provizorjament u wara smiegh li sar fit-8 ta' Mejju 2006 il-qorti ordnat il-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni kontra l-Awtorita' li wassal sabiex il-laqgha tad-9 ta' Mejju 2006 ma setatx issir. Fil-mori ta' din il-kawza, permezz ta' ittra datata 1 ta' Ottubru 2007 mibghuta mill-perit Joseph Bondin, li l-applikant għarraf lill-Awtorita' li kien qiegħed jirtira l-applikazzjoni oggett ta' din il-kawza².

Il-qorti tirrileva li:-

i. Jibda biex jingħad li l-qorti ma taqbilx mal-Awtorita' konvenuta li mill-bidunett tal-proceduri l-atturi ma kellhomx interess guridiku li jipproponu din il-kawza. L-atturi huma sidien ta' appartamenti fil-bini bl-isem Diego Court. Dan il-bini jgawdi veduta mprezzabbi tal-wied, u jekk kelli jsir l-izvilupp li ried jagħmel Alexander Cassar tista' tghid li din il-veduta kienet ser tigi eliminata. Mill-provi ma rrizultax li l-atturi, jew uhud minnhom, igawdu xi dritt reali fuq is-sit in kwistjoni. Madankollu l-atturi kellhom kull jedd li joggezzjonaw ghall-izvilupp propost minhabba ragunijiet ta' ippjanar³ sabiex jizguraw li ma jsirx zvilupp li kien iwassal biex tintilef il-veduta u li bla dubju kien ikoll wkoll effett negattiv fuq il-valur tal-proprijeta' tagħhom. Dritt li wara kollox hu mogħti mil-ligi stess. Sabiex ikunu jistgħu jezercitaw tali dritt bl-ahjar mod, l-atturi kellhom jedd ukoll

² Ara kopja tal-ittra a fol. 89 tal-atti tal-kawza **Dr Alfred Grech nomine vs Alex Cassar et** (Rikors numru: 54/2006) ppresentata fis-seduta tas-17 ta' Ottubru 2007. Fis-seduta tas-27 ta' Gunju 2008 id-difensur tal-konvenuta ddikjara li l-applikant kien irtira l-applikazzjoni u l-Awtorita' kienet irrifondiet parti mill-hlas li kien sar (fol. 510). Sahansitra fil-11 ta' Ottubru 2007 l-Awtorita pprezentat rikors (fol. 225) fejn talbet direzzjoni mill-qorti in vista tad-digriet li nghata fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni numru 25/2006 u 26/2006. Mar-rikors giet annessa kopja tal-ittra mibghuta mill-perit Bondin. Rikors li l-atturi taw ruhhom notifikati bih fis-seduta tas-17 ta' Ottubru 2007 (fol. 230).

³ Ara Artikolu 32(5) tal-Kap. 356.

li jizguraw li l-process quddiem l-Awtorita' isir skond il-parametri legali.

ii. Meta fil-kors tas-smiegh tal-kawza rrizulta li l-applikazzjoni ghall-hrug ta' permess ta' zvilupp giet irtirata, f'dak l-istadju l-atturi ma kienx għad fadlilhom interessa guridiku li jibqghu jinsitu dwar it-talbiet fil-meritu. L-ghan wara din il-kawza kien sabiex l-atturi jzommu lill-Awtorita konvenuta milli tkompli tipprocessa l-applikazzjoni numru 6912/2004, u mhux sempliciment biex jottjenu dikjarazzjoni. Tant hu hekk li permezz tat-tielet talba, li kienet l-ahhar talba tar-rikors guramentat, l-atturi talbu lill-qorti sabiex "*Tinibixxi definitivament lill-Awtorita' konvenuta milli tkompli tipprocessa f'kull stadju li jmiss u ulterjuri l-imsemmija applikazzjoni ghall-izvilupp numru PA06912/04.*". Hu maghruf li l-interess guridiku jrid jibqa' jezisti tul il-kors kollu tal-kawza. L-argument tal-atturi li l-ligi tipprovdha għall-stħarrig ta' eghmil amministrattiv dwar il-validita' tieghu "jew" sabiex jigi dikjarat "null, invalidu jew mingħajr effett", hu interessanti. Madankollu dan il-provvediment m'huxi jagħmel xi eccezzjoni għall-principji generali dwar l-interess guridiku, u f'kull kaz il-qorti hi tal-fehma li qiegħed ighid l-istess haga. Fil-kawza **Neg. Albert Victor Bartoli proprio et nomine et vs Edwin Zammit Tabona et** deciza mill-Qorti tal-Appell fl-24 ta' Marzu 1961⁴ gie osservat: "*Presuppost specifiku tal-azzjoni gudizzjarja huwa l-interess guridiku, il-fatt cjo', kwantu ghall-attur, illi mingħajr intervent tal-organi gurisdizzjonali, huwa jsorri dannu ingust. Dan l-interess irid ikun jezisti fil-mument li tkun spjegata l-azzjoni. L-attur irid juri illi ghall-ezercizzju tad-dritt tieghu huwa għandu attwalment bzonn li jinvoka l-protezzjoni tal-Qorti; irid juri li mill-kawza huwa jirritrarji utilita' rikonoxxuta mil-ligi.*". M'hemmx dubju li l-interess irid jibqa' jezisti tul il-kawza kollha; fil-kawza **Terence Cossey vs Mario Blackman** (Volum XLIX.ii.925) il-qorti osservat: "*L-interess ta' l-attur fl-azzjoni jezisti meta l-attur juri li permezz ta' l-azzjoni jista' jipprokura xi rizultat vantaggjuz jew skop utili. Dan l-interess irid jezisti fil-mument tal-bidu tal-kawza u jrid jibqa' jissusisti sa l-ahhar tagħha.*". Fl-istadju li l-

⁴ Vol. XLV.i.58.

applikazzjoni giet irtirata, l-atturi kienu rebhu l-battalja u l-kwistjoni li kien għad fadal kienet limitata ghall-ispejjez gudizzjarji. Fil-fehma tal-qorti din il-kawza giet prolungata bla bżonn u minn meta rrizulta li l-applikant kien irtira l-applikazzjoni, inhela l-hin u l-energija ta' kulhadd.

iii. It-tieni talba ma setghet qatt giet trattata f'din il-kawza. Sabiex l-atturi setghu jirnexxu f'din it-talba kien hemm il-htiega li l-qorti tiddikjara li l-agir tal-Awtorita' kompetenti fl-ipprocessar tal-applikazzjoni kien jilledi l-Artikolu 6 abbinat mal-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet u Libertajiet Fundamentali. Kwistjoni li tittratta allegat ksur ta' drittijiet fundamentali, materja li ma taqax fil-kompetenza ta' din il-qorti⁵.

iv. L-ilmenti tal-atturi fir-rigward tal-ipprocessar tal-applikazzjoni jissemmew fir-rikors guramentat, u dawn huma:-

(a) **Nuqqasijiet li kien hemm fl-applikazzjoni bhal li l-applikant naqas milli jaghti n-numru tal-karta tal-identita, ma gietx prezentata pjanta tas-sular tal-bejt, ma gewx murija erba' elevations u li ma kienx jidher li giet verifikata c-checklist:-** Fil-fehma tal-qorti dawn huma konsiderazzjonijiet li kellha tagħmel l-Awtorita' waqt l-ipprocessar tal-applikazzjoni. Hi din l-Awtorita' li għandha d-dmir li tircievi u tikkunsidra applikazzjoni ghall-hrug ta' permess ta' zvilupp. F'dan il-kuntest l-atturi ma għamlux riferenza għal xi provvediment tal-Kap. 356 li jista' jwassal lill-qorti sabiex tikkonkludi li dawn in-nuqqasijiet iwasslu għan-nullita tal-applikazzjoni numru 6912/04.

(b) **L-applikazzjoni giet prezentata fit-30 ta' Novembru 2004 u sal-14 ta' Settembru 2005 kien jidher li:** *"This application has been found to be invalid, or application fees have not been paid."*:- Kien fl-10 ta' Ottubru 2005 li saret korrezzjoni b'mod li fil-website tal-Awtorita kien qiegħed jidher li l-applikazzjoni kienet giet "validated". F'dan il-kuntest il-qorti tosserva li

⁵ Ara Artikolu 4 tal-Konvenzjoni Ewropea (Kap. 319).

mill-file tal-applikazzjoni jirrizulta li l-problema nqalghet peress li meta saret l-applikazzjoni ma thalsux l-ispejjez kollha li kienu dovuti. F'dan ir-rigward intbghatet ittra datata 5 ta' Jannar 2005 lill-applikant li biha gie nfurmat li kien għadu dovut hlas ta' Lm350, u li qabel isir il-hlas "*The application cannot be processed further until this amount has been settled and the white bank stamped Form is returned to our office at 1, Sir Luigi Camilleri Street, Victoria.*". Fil-fatt dan il-hlas sar fl-10 ta' Jannar 2005 u l-applikazzjoni setghet tkompli tigi processata. Hu nuqqas min-naha tal-Awtorita' li ma haditx hsieb li minnufih taggorna l-website. Pero' madankollu l-atturi ma gewx pregudikati tant li permezz ta' ittra tal-perit Guido Vella datata 16 ta' April 2005 oggezzjonaw ghall-applikazzjoni. Minn dakinar bghatu sensiela ohra ta' korrispondenza fejn ziedu r-ragunijiet għalfejn l-applikazzjoni 6912/04 kellha tigi michuda. Fil-website stess tal-Awtorita' hemm dikjarat car u tond li: "*The information below has been extracted from an on-line database and is meant only for your general guidance. The Malta Environment & Planning Authority disclaims any responsibility for any inaccuracies there may be on this site. If you wish to verify the correctness of any information then you are advised to contact us directly. Furthermore, in the event of any discrepancies between the information contained on this site and official printed communication then the latter is to prevail, in accordance with the Development Planning Act.*". Kull kumment iehor ikun superfluu.

(c) **Fil-premessi tar-rikors guramentat l-atturi għamlu riferenza għal diversi aspetti ta' natura teknika li jikkoncernaw l-izvilupp li ried jagħmel l-applikant (ara fol. 3):-** Fil-fehma tal-qorti dawn huma konsiderazzjonijiet li jridu jsiru mill-Awtorita' meta tigi biex tikkunsidra l-applikazzjoni għall-hrug ta' permess ta' zvilupp. Hi l-Awtorita', jew kif delegata minnha l-Kummissjoni, u mhux din il-qorti li jridu jinterpretaw u japplikaw il-policies. Dan bla pregudizzju għad-dritt ta' appell quddiem il-Bord tal-Appelli u eventwalment quddiem il-Qorti tal-Appell. Għalhekk m'hemmx dubju li din il-qorti ma tistax tikkunsidra l-ilmenti tal-atturi li per-

ezempju jallegaw li l-progett propost jaqa' barra miz-zona ta' zvilupp.

(d) **Fl-avviz li kien deher f'gazzetta lokali⁶ kien jinghad li l-izvilupp propost kien "Zebbug, Malta" minflok "Zebbug, Ghawdex":-** Hu minnu li fl-avviz jinghad li l-izvilupp qieghed Zebbug (Malta)⁷, pero' hu minnu wkoll li fl-istess avviz jinghad li l-izvilupp propost hu "Construction of terraced house with pool. Mr Alex Cassar, Site at, Triq is-Sellum, Zebbug (Għawdex)." Il-qorti m'ghandhiex dubju li kien biss minhabba zball li fl-avviz tnizzel "Zebbug (Malta)". Min ikun irid iqarraq ma kienx jinkludi fl-istess avviz li l-izvilupp qieghed fi **Triq is-Sellum, Zebbug (Għawdex)**. Dan apparti li sa dakinhar li deher l-avviz l-atturi kienu diga' bghatu l-oggezzjoni tagħhom bil-miktub ghall-applikazzjoni 6912/04.

(e) **Is-site notice li suppost twahhlet fil-post f'Jannar 2005 qatt ma dehret fil-post, jew jekk twahhlet tneħħiet minnufih:-** Mill-atti jirrizulta li twahhal avviz vicin l-art in kwistjoni fil-bidu ta' Jannar 2005. Ghalkemm l-atturi allegaw li qatt ma deher avviz fil-post, fl-access li sar fil-11 ta' Jannar 2008 mill-qorti⁸, kienu l-atturi stess li pprezentaw zewg ritratti bid-data tas-17 ta' Jannar 2005⁹ u li juru s-site notice. M'hemmx dubju li l-Awtorita' m'ghandix kontroll jekk avviz simili jibqax imwahhal fil-post. Ovvjament l-ghan ta' dan l-avviz hu sabiex il-pubbliku li jkollu nteress fl-applikazzjoni jkun jista' jressaq oggezzjoni ghall-applikazzjoni. Oggezzjoni li saret mill-atturi permezz ta' ittra datata 16 ta' April 2005, u ntbghatu ittri ohra mill-perit Guido Vella bid-data tal-14 ta' Settembru 2005, 24 ta' Ottubru 2005, 10 ta' Jannar 2006, kif ukoll ittri datati 24 ta' Ottubru 2005 u 8 ta' Novembru 2005 li ntbghatu mill-avukat Dr Alfred Grech għan-nom tal-atturi.

(f) **L-applikazzjoni saret mill-perit Joseph Bondin li fi zminijiet differenti okkupa u għadu jokkupa kariga**

⁶ The Malta Independent tal-5 ta' Novembru 2005.

⁷ Ara fol. 183.

⁸ Ara verbal a fol. 354.

⁹ Ara ritratt a fol. 367 u 367A.

f'diversi organi tal-Awtorita:- Jirrizulta li l-applikazzjoni numru: 6912/04 giet iffirmata mill-perit Bondin. Il-perit Bondin kien membru tal-Kummissjoni mill-2001 sal-2004 u membru tal-Heritage Advisory Committee (H.A.C) mis-sena 2000 sas-sena 2003¹⁰. L-applikazzjoni kellha tigi kkunsidrata minn Sezzjoni A tal-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' Zvilupp. Fiz-zmien rilevanti ghal dan il-kaz il-perit Joseph Bondin ma kienx membru ta' din il-Kummissjoni, izda kien membru tal-Kumitat Konsultattiv¹¹. Fil-Kap. 356 ma kienx hemm provvediment li jiprojbixxi periti li għandhom il-prattika privata milli jservu bhala membri tal-Kummissjoni. Wieħed jifhem minhabba nnatura tax-xogħol il-prezenza ta' periti bhala membri fissezzjonijiet differenti tal-Kummissjoni hu essenzjali. Min-naha l-ohra fil-fehma tal-qorti l-posizzjoni kif kienet qabel l-emendi ricenti, ma kienitx sitwazzjoni ottimali meta tqis innatura tal-interessi nvoluti u meqjus li hawn diversi periti li jispekulaw fil-bini u jkollhom interess personali f'certu permessi ta' zviluppi. Bi-l-emendi ntrodotti ricentement is-sitwazzjoni inbidlet¹². Il-Kummissjoni kienet komposta minn chairman mahtur mill-Prim'Ministru, tliet membri mahtura mill-Prim'Ministru, u tliet membri mahtura mill-Awtorita'. Il-fatt li kien hemm zmien li l-perit Joseph Bondin kien membru tal-Kummissjoni ma jfissirx li ma kienux ser jigu osservati l-principji tal-gustizzja naturali fis-smiegh li kellu jsir quddiem il-Kummissjoni. Fis-seduta tas-27 ta' Gunju 2008 xehdet Astrid Vella, rappresentant tal-organizzjoni flimkien ghall-Ambjent Ahjar, u tat statistika dwar applikazzjonijiet ta' zvilupp li fihom kien involut il-perit Joseph Bondin u li nhareg il-permess ta' zvilupp. Ghalkemm din l-informazzjoni hi nteressanti għal min ihobb jispekula, fil-fehma tal-qorti ma jfissirx li l-Kummissjoni li kienet ser tikkunsidra l-applikazzjoni ma kienitx ser tagixxi b'mod onest u bla pregudizzji. Inoltre, ma rrizulta l-ebda konnessjoni diretta bejn il-perit Bondin u xi membru tal-Kummissjoni li kellu jikkunsidra l-applikazzjoni oggett ta' din il-kawza. M'hemmx dubju li d-

¹⁰ Ara fol. 85.

¹¹ Ara nota ta' sottomissionijiet tal-Awtorita konvenuta. Il-Kumitat Konsultattiv jagħti pariri lill-Gvern u l-Awtorita dwar il-pjan ta' zvilupp jew policy relatata mal-ippjanar.

¹² Ara l-Att dwar l-Ambjent u l-Ippjanar tal-Izvilupp.

decizjoni ma kenzix ser tittiehed mill-perit Bondin, ghalkemm il-qorti tifhem u tapprezza l-preokkupazzjoni li kellhom l-atturi meta tqis dak li Ronald Saliba, wiehed mill-atturi, sema' konversazzjoni dwar il-progett bejn Alexander Cassar u terza persuna jumejn qabel s-seduta li kellha ssir quddiem il-Kummissjoni. Madankollu, f'dan il-kuntest il-qorti ma tarax li l-Awtorita' agixxiet *ultra vires* biksur tal-principji ta' gustizzja naturali.

(g) **L-atturi kienu gew infurmati mill-Awtorita'** kompetenti li ghalkemm kellhom id-dritt jattendu għall-laqha, l-avviz ma kienx jaqtihom id-dritt li jipparticipaw u jagħmlu sottomissionijiet verbali:- L-atturi jsostnu li din id-dikjarazzjoni tikser il-principju tal-audi *alteram partem*. Skond il-Kap. 356 (Development Planning Act), is-seduti tal-Kummissjoni jsiru bil-miftuh u l-pubbliku għandu d-dritt li jattendi u jippartecipa fid-diskrezzjoni tal-istess Kummissjoni (Artikolu 13[5]). Għalhekk hi l-ligi stess li tiprovd li hi fid-diskrezzjoni tal-Kummissjoni li tippermetti lill-pubbliku prezenti li jagħmlu sottomissionijiet verbali. Għaldaqstant, il-qorti ma tara xejn irregolari fil-fatt li fl-avviz li ntbagħat lill-perit Guido Vella nghad “*You may wish to follow proceedings but this notification does not entitle you to participate or make verbal representations during the sitting.*”, in kwantu l-avviz kien qiegħed sempliciment jirrepeti dak li tiprovd i-l-ligi u xejn iktar. F'dawn il-proceduri m'hux jigu mpunjal il-provvediment tal-ligi imma l-agħir tal-Awtorita'. Fil-fatt il-ligi stess tiprovd li l-oggezzjoni ta' terz għandha ssir bil-miktub, u l-Awtorita' trid tiddeċiedi dwarha. F'kull kaz l-avviz ma kienx ifisser li l-objectors ma kienux ser jingħataw l-opportunita' li jagħmlu sottomissionijiet verbali waqt il-laqha tad-9 ta' Mejju 2006, imma sempliciment li l-invít ma kienx jatihom xi dritt awtomatiku li jitkellmu waqt il-laqha.

Jirrizulta li fl-applikazzjoni 6912/04 saret dikjarazzjoni mill-applikant li “*I certify that nobody except the applicant is the owner of any part of the land to which this application relates, as shown in red ink on the accompanying plans.*”. Fir-realta' mill-provi rrizulta li Alexander Cassar m'hux is-sid tal-applikazzjoni. Tant hu hekk li:-

- i. Fit-30 ta' Novembru 2004 kien sar konvenju li bih Prestige Projects Limited rappresentata minn Alexander Cassar u Mary Rose Agius, obbligaw ruhhom li jixtru porzjon art maghruf il-Giardina sive ta' Triq is-Sellum, limiti Zebbug, Ghawdex b'kejl ta' cirka 305 metri kwadri¹³.
- ii. Permezz ta' skrittura datata 11 ta' Ottubru 2007 il-konvenju gie rexxis¹⁴.

Permezz ta' ittra datata 29 ta' Settembru 2005 mibghuta lill-perit Joseph Bondin, I-Awtorita' infurmatu li "**Prior to further processing of the current application and without prejudice to the final recommendation, you are requested to submit legal proof of ownership of the site in question.**". Mill-file ma jirrizultax li tali prova nghat, u anzi I-uniku nformazzjoni li nghat kien in-numru tal-karta tal-identita' tal-applikant¹⁵. F'tali cirkostanzi I-qorti ma tifhimx kif I-applikazzjoni ta' Cassar baqghet tigi processata, u ma gietx addottata I-procedura li tikkontempla I-ligi sabiex I-applikazzjoni tigi sospiza. Fl-istess ittra I-perit Bondin gie mitlub sabiex "sections 1 and 21 of the application form are to be completed accordingly. Please submit a written reply within two weeks from the date of this letter.". Kulma ntbaghat kienet ittra tal-perit Bondin datata 10 ta' Ottubru 2005 bin-numru tal-karta tal-identita' tal-applikant. Tant hu minnu li I-applikazzjoni baqghet tigi processata li fis-27 ta' Ottubru 2005 I-Awtorita' harget avviz iehor li kellu jitwahhal fis-sit in kwistjoni u fejn jinghad li min kellu interess li jagħmel sottomissjoni dwar I-applikazzjoni, kellu jagħmel hekk bil-miktub sal-20 ta' Novembru 2005. Fil-fehma tal-qorti f'dawn ic-cirkostanzi I-Awtorita' kellha zzomm ferm ma dak li gie dikjarat fl-ittra tad-29 ta' Settembru 2005. Fatt li fil-fehma tal-qorti għandu jittieħed in konsiderazzjoni ghall-iskop ta' din is-sentenza, għaliex għen sabiex I-affarijiet ikomplu jikkumplikaw ruhhom bla

¹³ Ara fol. 137.

¹⁴ Ara fol. 88 tal-atti tal-kawza **Dr Alfred Grech nomine vs Alex Cassar et** (Rikors numru: 54/2006). Dan il-fatt kien gie rilevat mill-atturi permezz ta' ittra datata 10 ta' Jannar 2006 mibghuta għan-nom tagħhom mill-perit Guido Vella (ara file tal-Awtorita konvenuta a fol. 925).

¹⁵ Ara ittra mibghuta mill-perit Joseph Bondin datata 10 ta' Ottubru 2005.

Kopja Informali ta' Sentenza

bzonn u ghen biex jizdiedu s-suspetti ta' min kellu l-interess li joggezzjona għat-talba ta' Cassar.

Għal dawn il-motivi u magħmula dawn il-konsiderazzjonijiet, il-qorti qegħda:-

1. Tastjeni milli tippronunzja ruhha fuq it-talbiet tal-atturi għaladabra fis-seduta tas-26 ta' Novembru 2010 iddikjaraw li qegħdin jirrinunżjaw għalihom u jzommu ferm il-kap tal-ispejjez.
2. Tiddeciedi l-kap tal-ispejjez billi tordna li kull parti għandha tagħmel tajjeb ghall-ispejjez gudizzjarji tagħha.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----